

ecopedagogia, ciutadania i processos d'educació
permanent i popular



Quaderns d'Educació Contínua

**ecopedagogia, ciutadania i processos d'educació
permanent i popular**

Editor

pep aparicio guadas

Consell de direcció i coordinació

Tere Vila, Encarna Such Cardona, Juanma Sanchis Marqués, M. Nieves Roselló, María José Picher, Carlos Pallarés, Rosa Navarro, Pascual Múrcia Ortiz, Dolors Monferrer Ferrando, Rosa M. González Conca, Goio Fidel Sarmiento, Manuela Fuentes Martínez, Lorena Ordiñana Pérez, Iolanda Corella Llopis, Francisca Borox López, Isabel Aparicio Guadas

Coordinació i gestió OJS

Iolanda Corella Llopis

Consell de redacció i assessorament

Antonia de Vita (UNIVR), Dolors Vinyoles (Escola de la Dona-Diputació de Barcelona), Inma Vilatersana, Jordi Vallespir (UIB), Antoni Tort (UVIC), Joan M. Senent (UV), Francesca Salvà (UIB), Manuel Rodríguez (UV), José Ignacio Rivas (UMA), Piergiorgio Reggio (UNICATT), Cruz Prado (ULASALLE), Anna Maria Piussi (UNIVR),

Agustí Pascual (UV), Isabel Redaño Francés (IPF), Sebas Parra (UdG), Josep M^a Navarro i Cantero (LFCOOP), Peter Mayo (UM), Vicent Mas (UA), Àngel Marzo (UB), Manel Martí Puig (UJI), Fernando Marhuenda (UV), Fernando López Palma (UB), Lícínio C. Lima (UMINHO), Colin Lankshear (JCU), Michele Knobel (MSU), Francesc Hernández Dobon (UV), Francisco Gutiérrez † (ULASALLE), Anna Gómez (UVIC), Paula Guimarães (UL), Rosa M. Falgás (ACEFIR), Pep Lluís Grau, Gloria Díaz (UB), Joan Colomer (UdG), José Clovis Azevedo (Centro Universitário Metodista IPA), Rafa Castelló (UV), Isabel Carrillo (UVIC), Marián Aleson Carbonell (UA), Xavier Besalú (UdG), Antonio Benedito (UV), José Beltrán Llavador (UV), Clara Arbiol González (UV), Vicent Aparicio (UV), Marina Aparicio Barberán (IPF), Consol Aguilar (UJI), David Abril (UIB), Loris Viviani (IPF), Mariola Aparicio Cortés (EOI Xàtiva), Mercè Morey (UIB), Diego Morollón (IPF), José R. Belda Medina (UA).

Correcció i traducció

Joaquín Martínez Ortiz

Disseny i maquetació

gap

Quaderns d'Educació Contínua. Nova etapa

Redacció, secretaria i administració:

C/. Sant Agustí, 7 • 46800 Xàtiva
tarepa.pv@gmail.com

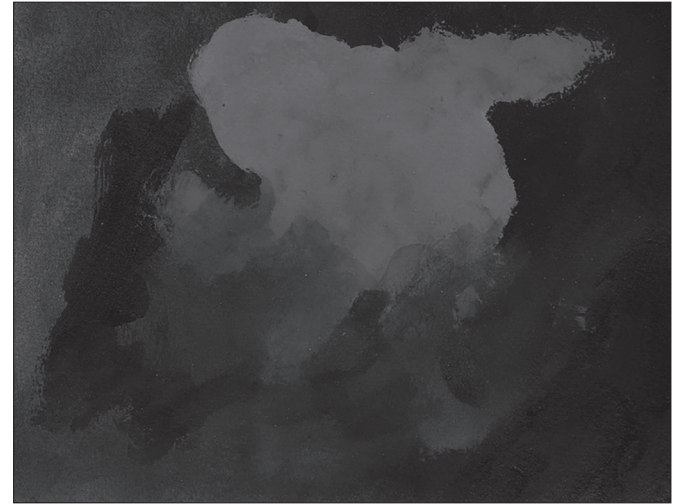
ISSN: 1575-9016

ISSN: 2605-1796 (digital)

Dipòsit legal: V-5125-2000

Revista indexada en GeoDatos: Indexador de Geografia e Ciências Sociais
<http://www.dge.uem.br>

(Quaderns d'Educació Contínua
no es fa responsable de les opinions
dels col·laboradors de la revista.)



Títol: La formación de las ideas 07

Autora: Victor Nubla

Tècnica: aquarel·la i tinta

Dimensions: desconegudes

Any: 2014

IPF: Institut Paulo Freire • UV: Universitat de València • UdG: Universitat de Girona • UVIC: Universitat de Vic • UJI: Universitat Jaume I de Castelló • UA: Universitat d'Alacant • ACEFIR: Associació Catalana per l'Educació, la Formació i la Recerca/Associació Europea d'Educació d'Adults • UB: Universitat de Barcelona • FDC: Desenvolupament Comunitari • UIB: Universitat de les Illes Balears • UM: Universitat de Malta • UMINHO: Universitat del Minyo • UNIVR: Universitat de Verona • ULASALLE: Universidad de La Salle • UNICATT: Universitat Catòlica de Milà • UMA: Universitat de Màlaga • UL: Universitat de Lisboa • JCU: James Cook University • MSU: Montclair State University • LFCOOP: La Fàbrica Cooperativa

carpeta

Ecopedagogia: cap a una CUIdadania planetària

Cruz Prado Rojas • 5

Sabers pedagògics altermundistes i els aprenentatges eco-reflexius: una agenda de debat per a temps incerts

Jorge Osorio Vargas • 14

Museus, pensament socioecològic i pedagogies activistes de la imaginació

Darlene E. Clover i Lauren Spring • 20

Ecopedagogia: educació per i per a la vida en temps de pandèmia

David Abril • 37

contínua

El paper essencial de l'ecopedagogia en l'ensenyament de la ciutadania global i el desenvolupament sostenible

Greg William Misiaszek • 51

persones, territoris i experiències

Escola i ciutat: desdibuixant fronteres

Maje Asins, Cinta Blanch, Montse Maestre, Neus Mujal, Mar Rodríguez, Rosa Sambola i Aida Viñas • 57

Característiques neotèniques en ecosistemes virtuals d'aprenentatge per a l'educació contínua

Beltrán Seco Villalobos • 66

Sembrant la sostenibilitat en el terreny cooperatiu.

Projectes comunitaris entorn els aprenentatges vivencials que (ens) transformen

Doris Boira • 74

Transformar des de les arrels. La participació en l'àmbit de l'alimentació

Patricia Dopazo • 82

investigació

Educació en valors per a una ciutadania global

Carlos Alberto Torres • 89

arxiu

fotografia

Forn de Barraca. L'horta de València • 103

dialògica

"Jo que vaig a contar-te..." Notes sobre memòria, territori i feminisme en un procés d'investigació militant.

Alba Herrero Garcés • 105

llibres

Pedagogia de la terra. Moacir Gadotti. Publicacions de l'Institut Paulo Freire/ Edicions del CREC

Ernest Garcia • 113

Com participar

Quaderns d'Educació Contínua?

Les pàgines de la nostra revista estan obertes a tot tipus de col·laboracions relacionades amb l'Educació i la Formació de les Persones Adultes. El nostre interès és oferir la publicació a tots aquells que desitgen col·laborar en ella exposant els seus coneixements, les seues reflexions i experiències analitzades. Així com també a les persones i institucions que desitgen difondre a través dels Quaderns d'Educació Contínua les seues iniciatives i activitats dins d'aquest àmbit.

Les col·laboracions han de requerir les següents condicions bàsiques:

- L'extensió dels treballs serà de 10 pàgines en format DIN A-4, a doble espai, amb un títol que sintetitze el seu contingut. És convenient d'intercalar apartats que divideixquen i ordenen les diferents parts de l'exposició.
- S'enviarà dues còpies del treball acompanyades d'una versió d'aquest en suport informàtic, preferentment en Winword. S'aconsella, si el tema ho permet, incloure gràfics, quadres sinòptics, etc., que il·lustren i completen el contingut del text.
- Com és natural la revista podrà realitzar una «correcció d'estil» sobre el text original, que en cap dels casos alterarà els conceptes ni l'enfocament adoptats per l'autor.
- Notícies i dades per a ser incloses en les pàgines informatives de la revista, sobre congressos, jornades, convenis, acords, programes, plans, iniciatives, projectes; cursos, conferències, debats, premis i cursos; publicacions de llibres, revistes, manuals, etc.
- Ha d'incloure sempre la font responsable i les notes de referència on el lector pugui requerir major informació.

Transformar des de les arrels. La participació en l'àmbit de l'alimentació

Patricia Dopazo Gallego, forma part de l'equip coordinador de la Revista Soberanía Alimentaria, Biodiversidad y Culturas i és membre d'El Pa Sencer SCCL.



Ja fa temps que faig part d'un grup de consum. Podem posar-li el cognom "responsable", "agroecològic" o "transformador". Es diu Mercatrèmol, està a Alacant i bàsicament som un grup de persones que vam decidir recuperar el control de la nostra alimentació i organitzar-nos per tal d'aconseguir aliments sota uns criteris establerts per nosaltres mateixes, fonamentalment de caire polític. Vam començar un xicotet grup d'unes 15 famílies i ara ja fa anys que ens hi vam establir al voltant de 220. Durant aquests 12 anys de funcionament, en el dia a dia de l'organització, hem tingut l'oportunitat de viure un constant procés d'interpel·lació als nostres costums i prejudicis, una desconstrucció que ha enriquit la nostra manera de mirar el món i alhora ha contribuït a la sostenibilitat de xicotets projectes productius del nostre voltant.

Aquesta inquietud i necessitat col·lectiva naix d'haver pres consciència de l'impacte que produeix el nostre sistema econòmic, de la voluntat de contribuir a canviar aquesta situació i de no ser-ne còmplices més temps. Podem traslladar aquesta consciència i voluntat de transformació, és clar, a tots els àmbits de la vida: habitatge, transports, comunicacions, consum cultural i d'oci, turisme..., però és interessant parar atenció a l'alimentació pels seus particulars vincles amb el territori, els hàbits culturals i quotidians i la magnitud de l'impacte dels xicotets gestos.

Fer-nos preguntes

Si tanquem els ulls i pensem en el mercat globalitzat, què hi veiem? Què hi veiem si, dins d'aquest mercat, pensem particularment en l'alimentació? Potser alguna vegada ens hem preguntat com és possible que un producte fresc cultivat a milers de kilòmetres de distància arribe a les nostres mans a un preu tan barat. Qui guanya amb aquest intercanvi? Qui guanya quan deixem de fer-nos preguntes? La filòsofa Marina Garcés diu que la credulitat és la base de tota dominació perquè implica delegar la intel·ligència i la convicció.

El sistema alimentari predominant se sosté sobre una gran diversitat d'injustícies. «Revolució verda» és com es va denominar el canvi de model productiu del sector primari que va començar després de la segona guerra mundial i es va estendre especialment a partir dels anys seixanta per tot el món. El seu nom hui pot confondre, però en la pràctica va suposar l'entrada massiva al camp dels fitosanitaris de síntesi química, les varietats agrícoles millorades i de les tecnologies impulsades pel petroli (maquinària, sistemes de reg, logística...). El rendiment de la producció d'aliments es va multiplicar amb el propòsit d'acabar amb la fam al món, però l'alimentació també va esdevenir una mercaderia amb la qual especular, enriquir-se, explotar i degradar la terra i els béns naturals i desposseir els pobles indígenes i camperols de les seues formes de vida acaparant i transformant els seus territoris.

Més de mig segle després, l'ONU afirma que el món produeix suficients aliments per a nodrir adequadament tota la seua població però, tot i així, el 2019 hi havia més de 820 milions de persones amb desnutrició crònica (dades de la FAO). Hem après que la fam és una qüestió política, no de manca d'aliments. Per a acabar de fer-nos una idea ràpida de les característiques del sistema alimentari industrial, l'altra cara d'aquesta realitat és igualment important: un terç de tots els aliments produïts al món es perd o es malbarata i, d'altra banda, més de 2000 milions de persones pateixen obesitat o sobrepès. Si afegim que la producció industrial d'aliments és responsable de més del 25% de les emissions de gasos d'efecte hivernacle (algunes fonts parlen de fins al 45% si tenim en compte els efectes de la desforestació per a establir granges o cultius intensius), parlem d'un model alimentari il·lògic, injust i insostenible.

Què veiem al nostre voltant quan eixim de les ciutats? El nostre món rural també ha patit les conseqüències d'aquest model d'explotació de la terra i de les persones. El que hi veiem són camps abandonats o monocultius que, en un mercat ofegat no arriben a cobrir els costos de producció. Cada vegada hi ha menys persones que es dediquen a la producció d'aliments perquè no poden tindre una remuneració digna; a canvi, les grans empreses productores n'amplien els beneficis fent servir mà d'obra en condicions de manca de drets laborals i, molt sovint, de manca de drets humans. Els supermercats guanyen terreny al xicotet comerç, que no pot competir amb multinacionals que tenen a la seua disposició eines com els fons d'inversió, els paradisos fiscals o els favors de la classe política. Els pobles es buiden, amb tot el que suposa aquesta pèrdua. Les ciutats acullen cada vegada més població a canvi de precaritzar les seues condicions de vida.

Però, malgrat això, una part considerable de la població mundial s'alimenta gràcies a l'agricultura camperola, un conjunt de coneixements i pràctiques adaptades a cada territori que han coevolucionat durant segles amb les diferents cultures del món i que ara, davant un escenari d'emergència climàtica i crisi global, l'agroecologia rescata i reivindica. Nosaltres, des del nostre xicotet espai de resistència, som una part d'eixa població.

Sobirania alimentària

Els últims anys les experiències de producció agroecològica s'han multiplicat a les nostres comarques. Xicotets projectes de producció d'horta de temporada, de pa i rebosteria amb farines de qualitat i d'origen proper, ramats que comencen de nou a pasturar els boscos i marges de zones rurals o moltes altres iniciatives que elaboren aliments sans i de qualitat, cuidant el territori i les relacions de proximitat i reactivant l'economia local.

En el cas del nostre grup de consum, podem dir que en aquests temps de vida, hem vist començar molts d'aquests projectes, motivats, en part, per la seguretat que

¹ En el llibre No Logo, de Naomi Klein (publicat en català per l'editorial La Butxaca), hi ha molts exemples de pràctiques de les grans empreses per ofegar el comerç local.

ofereixen associacions com la nostra i altres iniciatives que fan servir els canals curts de comercialització (mercats de venda directa, venda directa de caixes de fruites i verdures de temporada, xicotet comerç, alguns restaurants i menjadors de gestió pública, etc.). Aquests canals de venda al marge de la gran distribució són importants perquè paguem un preu just que ajuda a dur endavant aquesta economia local, a la qual podem anomenar economia social i solidària o economia transformadora. Són relacions basades en la confiança i el suport mutu, on l'objectiu no és maximitzar els beneficis, sinó generar formes de vida digna i produir aliments de qualitat que cuiden el territori i la biodiversitat.

Aquestes característiques de l'economia transformadora no semblen res extraordinari, en realitat és com s'han desenvolupat les societats tradicionalment, però el ben cert és que hui en dia, tirar endavant amb projectes d'aquest tipus vol dir anar contra corrent i s'ha de reunir convenciment, estima pel que es fa, cooperació de l'entorn i paciència. De fet, també són molts els projectes que en aquests anys hem vist tancar, tot i l'empenta i la il·lusió amb la qual van començar.

I és que l'increment de la demanda d'aliments ecològics els últims anys i la possibilitat d'ampliar els seus nínxols de mercat, han fet que la producció industrial i la gran distribució acullen al seu si l'alimentació amb certificat ecològic, ara bé, inserida en el model de mercat capitalista: deslocalització de la producció, cultius amb alta demanda d'insums, transport a grans distàncies, condicions laborals precàries i, el més important: amb l'objectiu de maximitzar beneficis, no d'alimentar adequadament a la gent ni de cuidar el medi ambient. Les dinàmiques dels supermercats fan possible, per exemple, que hi trobem productes amb preus per sota del seu cost de producció i transport perquè poden recuperar-lo d'altres maneres. Aquesta pràctica concreta es diu *dumping* i el seu objectiu és acabar amb la competència del xicotet comerç i d'altres agents¹. És per això que l'aparició d'aquest tipus de producte ecològic als supermercats ha suposat un colp dur per a projectes com el nostre, perquè no podem competir amb els seus preus, i menys encara en un context de crisi econòmica on molta gent té dificultats per arribar a fi de mes.

Què vol dir sobirania alimentària? Vol dir entendre la producció d'aliments com un treball fonamental pel sosteniment de les nostres vides, que no pot estar sotmés a les dinàmiques del lliure mercat ni suposar impactes irreversibles al medi ambient del qual en som part. Vol dir organitzar l'alimentació des de baix, des de les possibilitats i demandes de cada societat i territori, establint relacions comercials des del respecte i la cooperació. Vol dir valorar i cuidar a les persones productores i també els seus coneixements. Vol dir el que hem fet durant 10.000 anys. Potser és un concepte que no hauria d'existir per obvi, però que el sistema capitalista ha fet que esdevinga revolucionari.

Transformar des de baix

La lluita per a transformar el sistema alimentari s'ha d'entomar des de tots els àmbits, però sembla clar que s'ha de fer de baix a dalt, perquè ha de ser un canvi radical, amb arrels fermes en la terra, en una ciutadania conscient i participativa que exigeix canvis normatius a l'àmbit administratiu i controle les accions de la classe política.

Des de baix és com sentim que actuem en el grup de consum, des de l'àmbit quotidià, personal i col·lectiu, amb les seues alegries i frustracions.

Perquè, com a organització conscienciada i compromesa, sabem que no podem aconseguir la transformació social que volem només amb el consum com a eina. El consum responsable aconseguix trencar el flux de recursos materials, de diners, que nodreix el sistema capitalista, i ho redirigeix cap a eixa altra economia de la qual hem parlat. Ara bé, suposa això el canvi radical que necessitem com a societat? Estem arribant a les arrels del problema?

El sistema capitalista de producció i consum (fins i tot podem dir *de vida*), no només s'expressa en transaccions comercials, ha travessat per complet les nostres vides i ha condicionat el nostre imaginari i les formes de relacionar-nos amb les persones i amb la natura. José Manuel Naredo, pioner de l'economia ecològica, aprofundeix en la mitologia de la producció, el treball, la competitivitat i el desenvolupament² i en com tots aquests conceptes ens han separat de la natura i de la consciència col·lectiva cap a una visió del món més individualista i a curt termini. Fins i tot, Marina Garcés parla de «la rendició del gènere humà respecte a la tasca d'aprendre i autoeducar-se per a viure més dignament», on dignitat va molt més enllà de les condicions materials de vida³. Com aconseguim des del nostre espai de resistència, lluitar contra la credulitat i fer que la informació i el coneixement esdevinguen pensament crític emancipador?

Des del començament, la majoria de gent que arriba al grup de consum i se'n fa sòcia, ho fa, fonamentalment, des d'un interès relacionat amb la salut. Han escoltat o llegit sobre la baixa qualitat nutricional dels aliments «convencionals» o la seua càrrega de químics perjudicials i en volen fer un canvi. Normalment, els nostres preus, especialment dels productes bàsics, són molt accessibles, aleshores tenim diversitat de perfils de socis i sòcies. Com fem que aquest interès individual d'origen, la salut, esdevinga una voluntat de transformació social col·lectiva? Com fem perquè persones sense cultura de participació s'impliquen en el funcionament de l'organització? En un temps de desmobilització, aquest és el nostre repte fonamental.

Coneixement, responsabilitat i lligam emocional

Recorde la primera vegada que vam anar de visita a un dels nostres proveïdors. Va ser un dissabte i ho vam anunciar amb molta antelació al butlletí electrònic intern

- 2 Naredo, José Manuel. Raíces económicas del deterioro ecológico y social. Siglo XXI editores. Madrid 2007
- 3 Garcés, Marina. Nova il·lustració radical. Editorial Anagrama, Barcelona, 2017.

i amb cartells en el local per tal de compartir vehicles i organitzar el dinar compartit. Molta gent va portar les seues famílies i xicalla, i fins i tot amistats que no eren part de l'organització però en tenien curiositat. Va ser un dia preciós on vam ajuntar-nos molta gent sòcia que encara no ens coneixíem, vam passejar pels bancals d'hortalisses i vam compartir un dinar a l'aire lliure. I el que crec que és el més important: vam escoltar la història del projecte i de les persones que el van posar en marxa, de com i per què van començar i com eixe somni va esdevenir un camí d'aprenentatge i esforç; vam escoltar la història de la terra i de com va recuperar la seua activitat i fertilitat després d'anys d'abandonament; vam escoltar la història de la font que proveeix d'aigua els bancals i la seua importància en la contornada; vam escoltar la història de les llavors, de qui les ha cuidat i mantingut durant generacions, i de les varietats d'hortalisses locals, totalment adaptades a les nostres condicions climàtiques i de sòl.

Reconstruir aquest pont trencat entre camp i ciutat, entre les persones productores i consumidores és una de les nostres tasques fonamentals com a col·lectiu. Després d'una visita d'aquest tipus, comença a canviar la relació amb l'alimentació en general i poden sorgir noves preguntes i curiositats quan veiem un preu molt barat al supermercat. També la relació amb allò que cuines canvia, i no només valors el seu sabor o que siga saludable, sinó tota una dimensió emocional que potser fins ara era desconeguda.

Allò que no es coneix no pot estimar-se i, si no s'estima, no es defensa. Parlem de la terra, de la memòria arrelada a ella, que és la de moltes generacions i que inclou les llavors i pràctiques agràries i ramaderes tradicionals, però també la cuina i les cançons. Parlem de la cura del territori i de la biodiversitat local. Parlem d'un treball fonamental per a la vida, el què s'ha après observant la natura, dialogant amb ella: el treball de produir aliments, al qual en aquest món urbanocèntric hem donat l'esquena.

Un altre moment on sentim que estem transformant des de la base és quan fem les assemblees i aconseguim la implicació de noves sòcies. Al principi, només escolten. Escolten, per primera vegada, com es prenen les decisions i escolten els problemes de l'organització: poden ser econòmics (n'hem tingut molts), algun proveïdor que no ens convenç, les comandes compartides amb altres grups de la comarca, el dilema de si hem d'oferir productes que no es produeixen ací (com pinya o salsa de soja), l'eterna discussió sobre com augmentar el treball voluntari (reposar productes a les prestatgeries, dur les xarxes socials, presentar el projecte en algun acte públic, investigar nous productes, anar a la reunió de l'associació de veïns del barri...), imprescindible per a la nostra sostenibilitat, o com millorar la conciliació laboral de les persones contractades. Tota aquesta informació fa que persones que abans eren simplement compradores, prenguen consciència que no fan part d'una botiga, sinó d'un espai amb molt de potencial per transformar el seu voltant i amb moltes possibilitats

d'implicació creativa, de millora i d'aprenentatge col·lectiu, amb un univers de relacions al seu voltant.

És molt bonic veure l'apropament de les persones a les tasques voluntàries. En moltes ocasions, com s'ha dit abans, es tracta de persones que mai han participat en cap espai col·lectiu i que fan un esforç per treure un parell d'hores de les seues complicades agendes. La timidesa i inseguretat va canviant cap a l'apertura, la confiança, la responsabilitat i la iniciativa, actituds i processos que es retroalimenten amb les relacions que s'estableixen, sovint entre persones molt diverses que tindrien complicat trobar-se i interactuar en altre lloc.

Un dels espais que em sembla més interessant és el grup de treball on discutim sobre els productes i proveïdors, perquè ixen debats que ens fan aprofundir en aspectes com l'impacte dels plàstics, com és d'important un segell ecològic oficial, si hem de continuar comprant productes d'una empresa que ara ven en grans superfícies o si és ètic fer la competència als herbolaris venent complements alimentaris com pròpoli o llevat de cervesa. També en aquest grup ens preocupem de cuidar als projectes que acaben de començar, donar-los a conèixer i promoure els seus productes.

Cada any fem almenys una jornada de portes obertes amb la col·laboració de l'associació de veïnes del barri, que ens deixa el seu local. De matí organitzem debats i xerrades sobre sobirania alimentària, amb la participació d'expertes o projectes interessants d'altres llocs, i després fem una paella i dinem juntes en el local. Convidem també a productores i productors, una part fonamental de la nostra comunitat.

Canviar el paradigma

Ara bé, sense un mínim de persones actives i motivades, amb les dinàmiques i tasques de cada dia, i fins i tot amb els inevitables conflictes que ixen, és fàcil que una entitat com la nostra perda el seu objectiu polític i, sense adonar-nos-en, es converteix simplement en una botiga. Això ha passat en algunes ocasions i no és fàcil reprendre les activitats.

El confinament de primavera va posar a prova la nostra solidesa i resiliència i, amb molt d'esforç, vam ser capaces de tirar avant enfortides. Tothom va entendre la situació quan vam haver de tancar al públic i fer una crida al voluntariat per a preparar les comandes de cada família, organitzar els torns per passar a arreplegar-les i fins i tot dur-les a domicili en el cas de persones vulnerables. Vam adaptar les nostres dinàmiques perquè res no s'aturés. Això va suposar posar les cures al centre, no només les nostres, sinó les de tots els projectes productius i xarxes amb les quals hem establert relacions d'interdependència. Si no haguera eixit aquesta massa crítica per a continuar endavant, hauríem d'haver tancat, almenys temporalment. Moltes col·lites s'haurien malbaratat, moltes famílies llauradores i elaboradores s'haurien quedat

sense part del seu manteniment i, a canvi, les grans empreses d'alimentació haurien augmentat encara més els seus beneficis.

Somniem esdevenir un col·lectiu que siga un veritable motor de canvi, connectat a altres mitjançant pràctiques cooperatives i de complicitat. Volem arribar a tindre una base social sòlida, que la sostenibilitat econòmica mai més siga l'obstacle que bloquege l'empenta de transformació, amb una part del teixit associatiu suficientment compromesa per a entomar tasques d'impacte social i polític a la nostra ciutat i a la nostra perifèria rural. Reviscolar l'horta d'Alacant, recuperar les arrels a una terra maltractada que volem cuidar, que volem que ens torne a alimentar.

Fer part d'un espai organitzatiu que treballa en qualsevol vessant de l'emancipació social (feminisme, habitatge, drets humans, sanitat i educació pública, defensa de la llengua, món rural, etc.) no és només contribuir humilment al seu objectiu explícit, sinó sacsejar les dinàmiques internes que ens han fet creure que no hi ha possibilitat de canvi; és començar a descolonitzar la nostra ment i trencar amb allò que ens impedeix pensar més enllà del capitalisme. Això ja és revolucionari en si mateix, i més encara quan els pensaments es materialitzen en fets i accions conjuntes.

Hui, al bell mig d'una crisi multidimensional, sembla més difícil que mai deixar d'atendre només les necessitats immediates, properes i urgents, i incorporar l'activisme a la nostra quotidianitat, però potser mai hi ha hagut tantes raons per a treballar cap a un canvi de paradigma civilitzatori. Aquestes transformacions socials no vindran des de dalt, les hem de lluitar, construir i cuidar des de baix i en col·lectiu.

Revista semestral
hivern 2020 · Núm. 44
12 €



TAREPA - PV

Taller per a l'Acció Renovadora
de l'Educació Permanent d'Adults



L'ULLAL Edicions



Q

